

فرآیند تکوین شخصیت دانشجویان نظامی با تاکید بر مولفه های منفی

غلامرضا عباسیان^۱

چکیده

پدیده شخصیت همواره مورد بحث مکاتب مختلف دانش بشری بوده است. در این میان، رابطه انسان با محیط پیرامونی اش و یا به عبارتی بافت و سازمان زیستی وی در راستای تکوین شخصیت وی قابل مطالعه ارزیابی می شود. در این راستا، تصور می شود که سازمانهای نظامی نیز به لحاظ اقتضایات خاص خودشان هم تاثیر گذار در شکل گیری شخصیت فرد و هم در صد تکوین هدفمند و سازمان-مدار آن هستند. لیکن حصول اطمینان از نتیجه بخش بودن این تلاشها چندان مورد مطالعه منسجم قرار نگرفته است. بر این اساس، در این مطالعه تلاش شد تا روند تکوین شخصیت دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع) آجا مورد بررسی قرار گیرد. برای این منظور، مجموعاً ۱۹۴ نفر دانشجو به ترتیب ۶۵، ۶۴ و ۶۴ نفر ورودی های سالهای تحصیلی ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به پرسشنامه شخصیتی NEO-RI-P متشکل از ۳۰ مولفه پاسخ دادند، لیکن بررسی های این مطالعه منحصر به ۲۰ مولفه که داری بار منفی و نامطلوب هستند و هر سازمان یا فردی در صدد معکوس کردن یا حداقل کند کردن روند رشد صعودی آنها و عموماً در پی زدودن آنها از قامت فرد هستند. به منظور تجزیه و تحلیل داده های حاصله از شاخص های آمار توصیفی و آمار استنباطی از نوع آزمون های آماری تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) برای سی مولفه پرسشنامه شخصیت به صورت جداگانه توام با آزمون تعقیبی تک تک مولفه ها استفاده گردید. نتایج حاصله حاکی از روند کاهشی مولفه هایی چون عصبانیت، افسردگی، عدم تعادل، آسیب پذیری، اما روند نوسانی و ناپایداری مولفه هیجانی بودن و نهایتاً روند افزایشی دو مولفه تخیلاتی و ماجراجویی می باشد. نتایج حاصله می تواند منشاء تجدید نظر در برنامه ریزهای تربیتی و آموزشی باشد، هر چند که نباید از محدودیتهایی نظیر ترکیب، حجم جامعه آماری و ابزار مورد استفاده غافل ماند.

واژگان کلیدی: شخصیت نظامی، مولفه های منفی، دانشگاه افسری امام علی (ع)^۱

^۱ دانشیار آموزش زبان انگلیسی دانشگاه افسری امام علی (ع)، تهران؛ ایران

مقدمه

شخصیت مجموعه ای از خصایص فیزیکی، ذهنی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی اعم از موروثی یا اکتسابی است که فرد را از دیگران متمایز می سازد (شعاری نژاد، ۱۳۷۳، ص، ۶۰۰، به نقل از پوررشیدی و جلالی جواران، ۱۳۸۹). واژه شخصیت در لغت نامه دهخدا مرادف با واژگانی چون شرافت، رفعت، نجابت، بزرگواری، مرتبه و درجه بکار رفته است. در زبانهای لاتین نیز این واژه مستخرج از واژه یونانی "پرسونا" به معنای نقابی است که هنرپیشه ها در اجرای نقشهای خود به چهره می زنند و در تعبیر قرآنی خود این واژه در معنای "شاکله" آورده شده است (آیه ۴۸، سوره اسری) (کجباف، ۱۳۸۸) و از این سبب، منشأ اعمال آدمی از منظر قرآن کریم شاکله اوست. مضافاً، هر کس حسب عادت و سببیه ای خاص خود، راه و روش و طریقتی را در زندگی می پیماید و مجموعه سجایا و روش زندگیش نمایانگر شخصیت او می باشد (قرشی، ۱۳۸۶، ۵۶، به نقل از پوررشیدی و جلالی جواران، ۱۳۸۹).

البته شخصیت انسانها بر چهار محور: ۱. ارث، ۲. محیط، ۳. فطرت و ماهیت انسان، و ۴. عامل ژنتیک استوار است.

محیط زندگی و شخصیت فرد

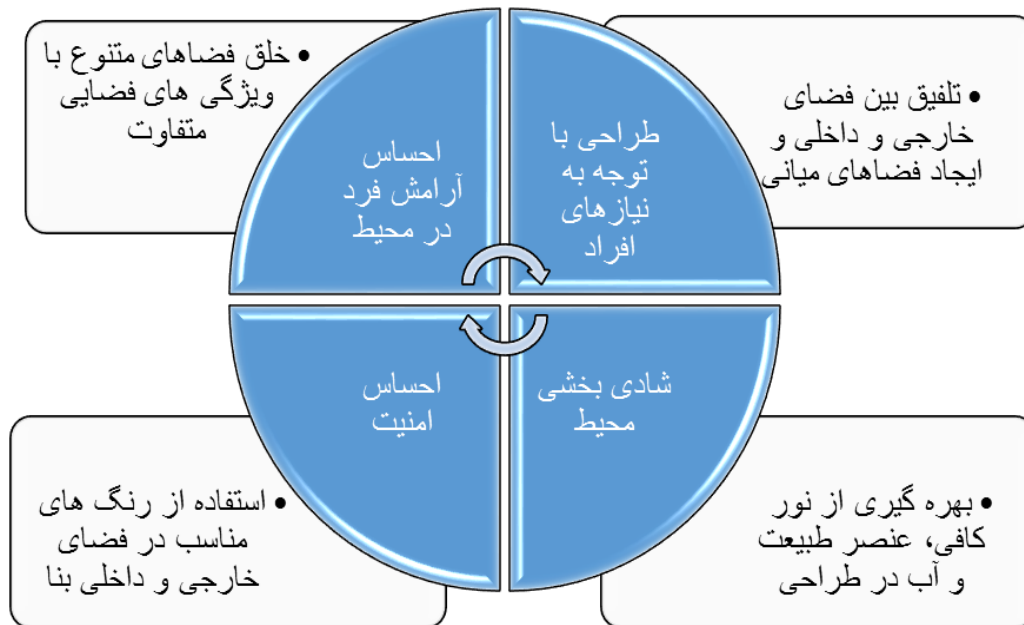
قدر مسلم، فضای زیست خانوادگی، محیط کاری و یا محیط و بافت آموزشی و تربیتی فرد در تغییر و تطور شخصیت وی نقش بارزی ایفا می کند و البته بین این دو رابطه متقابل وجود دارد. در این خصوص، نظریه های مختلفی ارایه شده است چرا که بخش عمده ای از شخصیت، نتیجه ی تعامل بین فرد و محیط است (صرافت و نصر، ۱۳۹۶). به گفته صرافت و نصر، "دو عامل اصلی تشکیل دهنده شخصیت یکی خصوصیات ارثی و آن دیگر تجارب زندگی است. کودک از طریق توارث تشکیلات زیستی، توانایی های هوشی و استعدادهای مختلف را با خود می آورد و بر اثر تجربه و تماس با محیط زندگی این توانایی ها و خصوصیات را به کار می برد و پرورش می دهد و در نتیجه شخصیتش شکل می گیرد."

افرادی که در محیط های متفاوت رشد می کنند، تحت تأثیر فرایندهای بیولوژیکی و نیازهای متفاوت، واکنش های مختلف به محیط و در نتیجه افکار، احساسات و تعاملات اجتماعی مختلفی قرار می گیرند. از این رو شخصیت های متنوعی با ویژگی های منحصربه فرد شکل می گیرد. بنابراین، که حتی طراحی محیطی می تواند ما را در رسیدن به شرایط مطلوب با ویژگیهای بالا یاری دهد (شکل ۱):

شکل ۱: نکات طراحی جهت رسیدن به محیط مطلوب در ارتباط با شکل گیری شخصیت افراد (اقتباس از صرافت و نصر، ۱۳۹۶)

حتی بر اساس رویکرد معماری محیطی نیز می توان ادعا کرد که عوامل و عناصر طراحی محیطی چون خلق فضاهای متنوع، عناصری چون طبیعت، آب، رنگ و نور در بهبود شرایط محیطی زندگی بسیار موثر است (شکل ۲).

شکل ۲: نمودار طراحی محیطی تکوین شخصیت، اقتباس از صرافت و نصر، ۱۳۹۶.

البته هر محیط اقتضایات و به سبب آن تاثیرات خاص خود را در پی دارد. مثلاً، نقش و تاثیر یک محیط انعطاف پذیر در تکوین مولفه های شخصیت فرد در مقایسه با محیط هایی غیر منعطف متفاوت است. مثلاً، یکی از

محیط‌هایی که ساختار، ترکیب و ماهیت تعیینی دارند، محیط‌های آموزشی و زیستی نظامی است که تصور می‌شود افراد درون چنین محیط‌هایی در گذر زمان به شکل خاص خود تربیت و تکوین پیدا کنند.

بافت و محیط نظامی و نظامی‌گیری

رابطه انسان با محیط پیرامونی خود رابطه متقابل و تاثیر-تاثیری است، بدین معنا که انسان "مجموعه‌ای از ویژگی-های خود را وارد آن محیط می‌کند و علاوه بر اینکه از آن محیط تأثیر می‌پذیرد، تأثیراتی را نیز بر آن اعمال می‌کند" (آتشی و صادقی، ۱۳۹۸). آتشی و صادقی (۱۳۹۸) به نقل از فتحي آشتیانی (۱۳۷۸) بیان می‌کنند که واحدهای نظامی مزید بر مقرراتی‌ترین محیط اجتماعی، برخوردار از سلسله مراتب قدرت، محیطی استرس‌زا نیز محسوب می‌شوند که بخشی از آن معلول ویژگی‌هایی چون قانون مند بودن این محیط‌ها و سلسله مراتب قدرت است. به گفته آنها "قرار گرفتن در چنین شرایطی برای افراد مختلف نتایج متفاوت را به بار دارد" (ص ۱۰). عمدتاً در چنین محیط‌هایی تأثیرات قوی و شدیدی از طرف محیط بر فرد اعمال می‌شود. به عبارتی، در برخی گروه‌ها ورود یک فرد با ویژگی‌های شخصیتی خاص تغییرات بارزی در شرایط گروه، روابط، اهداف و عملکرد می‌گذارد، اما در محیط نظامی همه مسائل از قبل تعیین شده است، قوانین خاصی حاکم است و فرد با ورود به این گروه‌ها ملزم به پذیرش مسائل جاری است (آلکاتانی، ابوجراد، سلیمانی و نیکبین، ۲۰۱۱ به نقل از آتشی و صادقی، ۱۳۹۸). در محیط‌های نظامی مسأله اطاعت از مافوق و مرجع قدرت و ... اهمیت شایان توجهی دارد. بر این اساس، ویژگی‌های شخصیتی و توانایی رهبری برای فرماندهان نظامی اهمیت فراوانی می‌یابد. بنابراین، از یک فرمانده یک واحد نظامی انتظار می‌رود که از لحاظ شخصیتی انگیزه و توان رهبری بالاتری داشته باشد و از قدرت و اعمال قدرت و نفوذ فراوان‌تری برخوردار باشد.

هر سازمان نظامی در صدد است که افرادی منطبق با اقتضایات سازمان تربیت کند. این بدان معناست که تمامی برنامه ریزی‌های سازمان‌های نظامی معطوف بر شخصیت پروری متناسب اهداف، برنامه‌ها و اقتضات خاص خودش است و در این فرآیند انتظار و تصور بر اینست که شخصیت دانشجوی نظامی به عنوان یک انسان که دستخوش محیط و برنامه‌های ارادی آن قرار می‌گیرد، فارغ از میزان و کیفیت آن دستخوش تغییر و تحول می‌شود که در این مطالعه از آن به "تکوین شخصیت" یاد می‌شود و فلسفه و مساله اصلی این مطالعه را تشکیل می‌دهد.

بیان مساله و هدف مطالعه

ماهیت و تکوین شخصیت در پرتو محیط یکی از دغدغه‌های مهمی است که برغم نقش محیط در این فرایند اولاً میزان تأثیر محیط از یک طرف و همچنین تأثیر آن بر ابعاد و مولفه‌های شخصیت از طرف دیگر، جای سوال و تامل دارد و مهم‌تر اینکه ماهیت و ویژگی‌های خاص محیط مثلاً محیط و بافت نظامی که اقتضایات خاص خود را دارد، مستلزم مطالعات جدی است. از این سبب مساله و سوال اصلی تحقیق اینست که اولاً شخصیت نظامی دانشجویان دانشگاه‌های نظامی در زمان مدت تحصیلشان در دانشگاه‌های مربوطه چگونه شکل می‌گیرد و تکوین پیدا می‌کند. ثانیاً، و بلکه مهم‌تر اینکه، روند تکوین و شکل‌گیری ابعاد سی گانه شخصیت دانشجویان بر اساس مولفه‌های مندرج در پرسشنامه IPIP مقدماتی که مشابه سی سازه (مولفه) NEO-PI-R در طی سنوات

مختلف تحصیلی چگونه تظاهر و تکوین پیدا می کنند و آیا تغییر و تفاوت آماری معنا داری بین این مولفه ها به طور خاص و کلیت شخصیت دانشجویان در سنوات مورد مطالعه دیده می شود. از این سبب، اهداف این مطالعه در دو مقوله اهداف کلی و جزئی تفسیم بندی می شوند:

اهداف کلی:

بررسی فرایند و روند تکوین شخصیت دانشجویان یکی از دانشگاههای آجا (ارتش ج.ا. ایران).

اهداف جزئی :

۱. بررسی نحوه شکل گیری و یا تغییر و تحول در مولفه های سی گانه البته با تاکید بر آن دسته از صفات و مولفه های شخصیت دانشجویان که بار معنای منفی دارند و هر سازمان یا فرد همواره در صداست تا روند شکل گیری آنها را وارونه کرده و در رگزر زمان خود را از آنها میرا سازد.
۲. مقایسه کلیت شخصیت گروههای دانشجویی در طول سه سال حضور در دانشگاه مورد نظر ۳. مقایسه ابعاد و مولفه های عمدتا منفی از میان مولفه های سی گانه تشکیل دهنده شخصیت دانشجویان در طول سه سال حضور در دانشگاه مورد مطالعه

سوالات تحقیق

بر این اساس، سوالات زیر در راستای تحقق اهداف مطرح و به صورت کمی مورد بررسی قرار گرفتند:

۱. آیا روند تکوین کلیت شخصیت دانشجویان دانشگاه نظامی مورد نظر از الگوی خاص مورد انتظار پیروی می کند؟
۲. آیا تفاوت معنا داری در تکوین مولفه های مورد مطالعه (مولفه های منفی) شخصیت دانشجویان در طول سه سوال مورد مطالعه وجود دارد؟
۳. روند تکوین شخصیت دانشجویان در تک تک مولفه های منفی به صورت مقایسه ای در طول سه سوال مورد مطالعه چگونه است؟

فرضیه های تحقیق

بر اساس سوالات مطرح، فرض بر این بود که:

۱. روند تکوین کلیت شخصیت دانشجویان دانشگاه مورد نظر از الگوی خاص مورد انتظار پیروی می کند.
۲. تفاوت معنا داری در تکوین مولفه های منفی مورد مطالعه شخصیت دانشجویان در طول سه سوال مورد مطالعه وجود ندارد.
۳. روند تکوین شخصیت دانشجویان در تک تک مولفه های منفی مورد مطالعه به صورت مقایسه ای در طول سه سوال مورد مطالعه رضایت بخش است؟

اهمیت مطالعه

در تکمیل نتایج منعکس شده در مقاله اول که در نشریه "مدیریت نظامی" با تاکید بر مولفه های مثبت به چاپ رسیده است، این مطالعه و مطالعات مشابه آن از چندین وجه حایز اهمیت است. از منظر نظری، گامی است در راستای تکمیل خلا دانشی و نظری که کمک به ادبیات و پیشینه مطالعات شخصیت در بافت نظامی آن هم خاص ایران می باشد. از منظر کاربردی، نتایج حاصله واقعیات روند شکل گیری و تکوین شخصیت را در ابعاد گوناگون

آن آشکار می سازد تا بر اساس داده های تجربی و کمی بتوان روند، ساختار و ماهیت برنامه ریزی های تربیت و آموزشی را به استناد چنین داده ها متقن مورد بازبینی قرار داد.

تعریف عملیاتی متغیرها:

شخصیت: به عنوان الگویی نسبتاً پایدار صفات، گرایش ها، یا ویژگی هایی که تا اندازه ای به رفتار افراد دوام می بخشد، از صفات و گرایش هایی تشکیل می شود که به تفاوت های فردی در رفتار، ثبات رفتار در طول زمان، و تداوم رفتار در موقعیت های گوناگون می انجامد (فیست و همکاران؛ ترجمه سید محمدی ۱۳۹۵، به نقل از آتشی و صادقی، ۱۳۹۸، ص ۱۶). لیکن، از جنبه عملیاتی مجموعه صفات و ویژگی های سی گانه است که در این مطالعه بر اساس پاسخ خود افراد به پرسشنامه سی سازه (مولفه) **NEO-PI-R** سنجیده می شود.

تکوین شخصیت: در راستای اهداف این مطالعه، به مفهومی اشاره دارد که روند تغییر و تحولات در مولفه های سی گانه پرسشنامه **NEO-PI-R** بر اساس پاسخ و خود اظهاری دانشجویان هدف در طول سه سال حضور در بافت آموزشی و نظامی محل تحصیل (دانشگاه مورد مطالعه سنجیده می شود).

دانشجوی نظامی: اشاره دارد به دانشجوی نظامی مقطع کارشناسی شاغل به تحصیل در یکی از دانشگاه های آجا که بر اساس معیارهای خاص علمی-اخلاقی پذیرفته شده و به مدت حداقل سه سال هجری-شمسی در محیط نظامی دانشگاه به صورت شبانه روزی تحت آموزش های علمی و نظامی قرار می گیرند.

پیشینه مطالعاتی پژوهش

رویکردهای ناظر بر شخصیت

شخصیت از جانب دیدگاه های مختلف نظری و در سطوح مختلفی از سازه های نظری مفهوم سازی شده است. هر یک از این سطوح دارای سهمی منحصر به فرد در درک ما از تفاوت های فردی در تجربه و رفتار انسان داشته اند (جان^۲، همپسون^۳ و گلدبرگ^۴، ۱۹۹۱؛ مک آدامز^۵، ۱۹۹۵). نظریه صفات یکی نظریه های مطرح در روانشناسی شخصیت است که توصیف آن به خلاصه کردن، پیش بینی و تبیین رفتار می انجامد (مظاهری نژاد فرد، باقریان و ملحی، ۱۳۹۹). منظور از صفت، الگوهای رفتار، احساسات و افکار است که افراد متناسب با آنها تمایل دارند در خلال زمان و در موقعیت های متفاوت نسبتاً باثبات رفتار کنند. این نظریه از پشتیبانی فکری و نظری روانشناسان برجسته ای نظیر گوردون آلپورت، هانس آیزنک و ریموند کتل برخوردار است که هرکدام از منظر متفاوتی به مساله شخصیت و صفات آن پرداخته اند.

نظریه بالینی گوردون آلپورت^۶:

آلپورت بر منحصر به فرد بودن فرد تأکید دارد و معتقد بود که تلاش برای توصیف افراد بر حسب صفات کلی، فردیت بی نظیر را از آنها می گیرد (فیست و همکاران؛ ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۹۵). شخصیت در نظریه

² Jhon

³ Hampson

⁴ Goldberg

⁵ Mcadamz

⁶ Alport

فردنگر آلپورت به عنوان سازمان پویای درون فرد، متشکل از نظام های روانی جسمانی که سازگاری های منحصر به فرد او با محیطش را تعیین می کنند، تعریف شده است (آلپورت، ۱۹۶۱).

رویکرد عاملی-زیستی هانس آیزنک^۷

آیزنک معتقد بود که روش های روان سنجی به تنهایی برای اندازه گیری شخصیت انسان کافی نیستند و ابعاد شخصیت که از روش های تحلیل عاملی به دست می آیند، بی حاصل و بی معنی خواهند بود، مگر اینکه نشان دهند که از وجود زیستی برخوردارند (مظاهری نژاد فرد، باقریان و ملحی، ۱۳۹۹). او به جنبه های توصیفی شخصیت و عوامل علی و سببی شخصیت تاکید می ورزد چرا که از نظر ایشان رفتار انسان و شخصیت او را می توان در یک سلسله مراتب سازماندهی کرد. طبق نظر وی، شخصیت مرکب از صفات است و صفات سازه های نظری ناشی از همبستگی های متقابل میان تعداد زیادی از پاسخ ها هستند. به علاوه، صفاتی که با یکدیگر همبستگی دارند، یک سنخ یا تیپ شخصیتی را به وجود می آورند. در واقع، سنخ، ترکیبی از صفات شخصیت در یک عامل برتر است که به جنبه های توصیفی شخصیت مربوط می شود (مظاهری نژاد فرد، باقریان و ملحی، ۱۳۹۹).

رویکرد تحلیل-عاملی ریموند کتل^۸

کتل شخصیت را چیزی که اجازه پیش بینی رفتار شخص را در اوضاع و احوال معین به ما می دهد، تعریف می کند که باید هدفش پیش بینی رفتار آدمی باشد. مهمترین مفهوم در نظریه شخصیت کتل صفت است که بر خلاف آلپورت اعتقاد ندارد که صفات در درون شخص وجود واقعی دارند، بلکه بیشتر با آیزنک هم عقیده است و بیان می کند که صفات، سازه های فرضی هستند که از مشاهده عینی رفتار فرد استنباط می شوند. بنابراین، بهترین روش مطالعه صفات، رویکرد تحلیل عاملی خواهد بود (کتل، ۱۹۷۷؛ کریمی، ۱۳۹۲؛ لارسن و باس؛ جمهری، نجاریان، آوادیس بانس، دهقانی و همکاران، ۱۳۹۷).

مقایسه اجمالی سه نظریه (آلپورت، آیزنک و کتل) نشان می دهد که فرض اساسی هر سه نظریه پرداز این است که افراد از نظر صفات شخصیت با یکدیگر متفاوت اند. آنها بر تفاوت های فردی در آمادگی های افراد برای پاسخگویی به شیوه ای خاص تاکید دارند (مظاهری نژاد فرد، باقریان و ملحی، ۱۳۹۹).

الگوی پنج عامل بزرگ شخصیت

در دو دهه گذشته الگوی پنج عاملی صفات شخصیت نسبت به سایر نظریه های صفات شخصیتی مورد توجه و حمایت پژوهشگران بسیاری قرار گرفته است (اوزار^۹ و بنت مارتینز^{۱۰}، ۲۰۰۶؛ روبرتز^{۱۱}، کانسل^{۱۲}، شینر^{۱۳}، گاسپی^{۱۴}

⁷ Hans Eyznek

⁸ Reymound Kettel

⁹ Ozar

¹⁰ Bent Martinez

¹¹ Roberts

¹² Cancel

¹³ Shiner

¹⁴ Gaspy

و همکاران، ۲۰۰۷؛ بورگان^{۱۵}، داکورث^{۱۶}، هکمن^{۱۷} و ترویل^{۱۸}، ۲۰۰۸؛ روبرتز^{۱۹}، لو^{۲۰}، بریلی^{۲۱}، چو^{۲۲} و همکاران، ۲۰۱۷، به نقل از. مظاهری نژاد فرد، باقریان و ملحی، (۱۳۹۹). ابتدا، الگوی پنج عاملی بر ترکیبی از رویکرد واژگانی، رویکرد آماری و بین فرهنگی مبتنی بود، اما گلدبرگ به این نتیجه رسید که پنج بعد عمده تا حدودی در برگیرنده هر الگویی در تنظیم تفاوت های فردی است (گلدبرگ، ۱۹۸۱). بدنبال گلدبرگ، مک کری^{۲۳} و کاستا^{۲۴} به این نتیجه رسیدند که که ساختار پنج عاملی شخصیت ماهیت جهانی و همگانی دارد که شامل الگوی پنج عامل بزرگ شخصیت شامل محورهای روان رنجور-خویی (اضطراب، افسردگی، زودانگیختگی و نااستواری هیجانی)، برون گرایی (خون گرمی، اجتماعی بودن، جرات ورزی و هیجان طلبی)، گشودگی به تجربه (تخیلات، زیبایی ها و احساسات)، توافق جویی (قابلیت اعتماد، درستکاری، نوع دوستی و تواضع) و مسئولیت پذیری " (کفایت، نظم، خودنظمی و ژرف اندیشی) است (لارسن^{۲۵} و باس^{۲۶}؛ جمهری و همکاران، ۱۳۹۷).

محیط نظامی و اقتضائات آن در ارتباط با شخصیت

محیط نظامی علاوه بر وجوه اشتراکی که با سایر محیطهای اجتماعی دارد، تفاوت های بارزی نیز با آنها دارد. ویژگیهایی چون رعایت نظم و مقررات و وجود جو اطاعت و رهبری آن را از محیطهای مشابه متمایز می سازد. بنابراین، بررسی تأثیر آن روی فرد و همچنین تأثیر فرد روی چنین محیطی اهمیت خاصی پیدا می کند. در محیطهای نظامی مسأله اطاعت از مافوق و مرجع قدرت و نظایر آن اهمیت شایان توجهی دارد. بر این اساس فرمانده، یک واحد نظامی فردی است که از لحاظ شخصیتی انگیزه و توان رهبری بالاتری دارد و دارای قدرت و اعمال قدرت و نفوذ فراوانتری است (آتشی و صادقی، ۱۳۹۸).

نتایج حاصل از بررسی خصوصیات شخصیتی افراد حاکی از آن است که رفتار افراد به منش و خصوصیات شخصیتی آنها بستگی داشته و ویژگی های شخصیتی افراد زمینه ساز رفتارهای آنان خواهد بود (خائف الهی و همکاران، ۱۳۹۰). نتایج مطالعه ماتین، ۲۰۱۱ به نقل از مهرابی و همکاران، (۱۳۹۴) در بررسی ترجیحات شخصیتی با نقش سبک زندگی نشان داد که ویژگی شخصیتی درون گرایی، برون گرایی با سبک زندگی درحوزه مهارت های بین فردی و رشد معنوی و رفتار فرد رابطه معناداری نشان می دهد. علاوه بر این، رگه شخصیتی قضاوت و اخلاق گرایی نیز با رشد معنوی، روابط بین فردی و نمره کل سبک زندگی رابطه معناداری نشان می دهد. مطالعه ادیب زاده، ۱۳۸۹، به نقل از مهرابی و همکاران، (۱۳۹۴) نشان داد بین تیپ های شخصیتی A و B با سبک زندگی در

¹⁵ Brogan

¹⁶ Dacourse

¹⁷ Hakman

¹⁸ Troyl

¹⁹ Roberts

²⁰ Loo

²¹ Briley

²² Choo

²³ Mckerry

²⁴ Costa

²⁵ Larsen

²⁶ Boss

دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد. بدین معنا که، دانشجویان مرد در سبک های نیاز به تایید، کنار آمدن، محتاط بودن، کوشش برای رسیدن به کمال و مسئولیت پذیری در سبک زندگی با دانشجویان زن تفاوت نشان دادند. پس، بین تیپ های شخصیتی A و B در هر فرد با سبک زندگی وی ارتباط مستقیم دارد و برخی ویژگی های شخصیتی، فرد را مستعد سبک زندگی متفاوتی می کند. کجباغ و همکاران (۱۳۹۰) هم نشان دادند که سبک زندگی اسلامی و شادکامی با رضایت از زندگی رابطه مثبت و معناداری دارند. بنابراین، شناخت ابعاد مختلف شخصیتی کارکنان و استفاده از الگوهای مختلف شخصیت شناسی می تواند باعث افزایش سطح بهره‌وری سازمان شود. مطالعات نشان می دهد کارکنانی که از لحاظ شخصیتی با جو سازمان و شغل خود تطابق داشته باشند، بهره وری بیشتری وجود دارد که این افراد در محیط کار خود رفتارهای نامناسبی بروز دهند (چاو^{۲۷}، ۱۹۹۴).

پیشینه‌ی تجربی پژوهش

پژوهش‌های حوزه روان‌شناسی شخصیت موید تاثیر خصوصیات و ویژگی‌های شخصیتی افراد بر نحوه عملکرد شغلی و حرفه‌ای آنان موثر است (آتشی و صادقی، ۱۳۹۸). برای مثال یافته‌های پژوهش ژانگ، تانگ، گو و همکاران، ۲۰۱۲ به نقل از آتشی و صادقی، ۱۳۹۸) نشان داد که بین میزان نمرات روان‌پریشی، ضعف اعصاب، افسردگی بین سربازان و افسران تفاوت معناداری وجود دارد. جکسون، تومس، جانکمن و همکاران (۲۰۱۲)، به نقل از آتشی و صادقی، ۱۳۹۸) نیز در پژوهش خود در خصوص ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی و مشاغل نظامی نتیجه گرفتند که از سویی افراد با ویژگی‌های خاص به مشاغل نظامی گرایش می‌یابند و از سوی دیگر به مرور زمان مشاغل نظامی باعث تثبیت این ویژگی‌ها و سایر ویژگی‌های مشترک در افراد نظامی می‌شوند.

آت و واتر و یامارینو (۱۹۹۳) خصوصیات فردی را به عنوان نشانه‌های رهبری نظامی مورد بررسی قرار دادند. نتایج مطالعه آنها نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی بخش قابل توجهی از واریانس مقیاس بندی‌های پایین رهبری تاثیر گروهی و تحول بخش را به فرد اختصاص می‌دهند. خادم الحسینی و همکاران (۱۳۸۸) نیز در بررسی بر معنی داری تاثیر نظامی آموزش رسیدند که دوره نتیجه این به شخصیتی و روانی فاکتورهای بر نظامی آموزش همکاران (۱۳۹۰) و ندارد (آتشی و صادقی، ۱۳۹۸). بر خلاف این، یافته های دانش فرد آزمودنی‌ها عمومی سلامت بر نظامی که آموزش داد نشان مهارت‌های شخصیتی توسعه و عمومی وظیفه آموزش دوره‌های در خصوص نقش کار تیمی، ارتباطی برون‌گرایی (روحیه مهارت‌های کمال‌گرایی، و نفوذ مهارت‌های شخصیتی اعتماد به نفس، اشمیت^{۲۸} (۱۹۹۹) نیز دریافتند که عواملی دارد. همچنین معنی دار تاثیر مثبت فردی) تجربه و مسئولیت‌پذیری را ترس و وحشت‌زدگی حملات وقوع احتمال نظامی، آموزش پر استرس دوره شرایط در و دلواپسی نظری نگرانی بودند کرده را ترک هوایی نیروی نظامی، آموزش از پس می‌دهند؛ بدین معنا که افرادی که افزایش ها در آزمودن ویژگی - در می‌کردند، خدمت کارکنان نظامی عنوان به نظامی آموزش از سال دو از پس هنوز که به آنهایی نسبت دست آوردند. به نمرات بالاتری معنی‌داری طور به مرزی و اجتنابی شخصیتی پارانوئید، اختلالات با مرتبط های

²⁷ Chaw

²⁸ Schmit

وابستگی، روان رنجوری، ضداجتماعی بودن، اختلالات شخصیتی با مرتبط ویژگی‌های در گروه دو بین همچنین داشت (آتشی و صادقی، ۱۳۹۸). وجود معنی‌داری تفاوت هیسترونیک و اسکیزوفرنی اسکیزوئید، ابوجراد^{۲۹} (۲۰۱۰) در بررسی تاثیر صفات شخصیتی و سبک‌های رهبری بر اثربخشی رهبری نتیجه گرفت که وظیفه شناسی شاخصی مناسبی برای پیشگویی عملکرد در بسیاری از مشاغل می‌باشد، چرا که تمایل افراد وظیفه شناس، برای دستیابی به موفقیت بیشتر است. سایر یافته‌ها نیز نشان داده است که اساساً رهبران موفق از صفاتی چون قاطعیت، اعتماد به نفس و توانایی لازم در انجام امور برخوردارند. اما رهبران و مدیران روان رنجور معمولاً حال و هوای منفی در محیط کار خود داشته، عموماً نگرش منفی نسبت به کار خود دارند (آتشی و صادقی، ۱۳۹۸).

بهرامی (۱۳۸۵)، به نقل از آتشی و صادقی، (۱۳۹۸) به بررسی وضعیت مؤلفه‌های شخصیتی در فرماندهان صف یگان‌های دانشجویی دانشگاه علوم انتظامی پرداخته است. یافته‌های ایشان موید اینست که فرماندهان در مؤلفه‌های کلی درون‌گرایی دارای میزان نمرات پایین بوده، در حالی که در سایر مؤلفه‌های کلی از قبیل برون‌گرایی، دلبپذیر بودن، انعطاف‌پذیری و باوجدان بودن میزان نمرات بالاتری دارند.

ملکی، صانعی، برهانی و قوامی (۱۳۹۰) تاثیر دوره آموزش نظامی بر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان نظامی را مورد بررسی قرار دادند. از آنجایی که اثرات محیط نظامی بر ویژگی‌های شخصیتی افراد، بیشتر از محیط‌های غیر نظامی است، بنابراین، محیط نظامی و آموزش‌های مربوط به آن عامل تعیین کننده در ویژگی‌های شخصیتی نظامیان در طول زندگی نظامی‌شان است. نتایج مطالعه این پژوهشگران نشان می‌دهد که آموزش نظامی بر صفات شخصیتی مورد بررسی تاثیر معنی‌دار مثبت داشت و سبب افزایش اعتماد به نفس، برتری جویی، برون‌گرایی و کاهش میل به عصبی بودن افراد مورد مطالعه شد. این در حالی بود که آموزش نظامی بر دو صفت شخصیتی اجتماعی بودن و با خود بودن تاثیر معنی‌دار منفی داشت، یعنی سبب افزایش حالت با خود بودن و کاهش اجتماعی بودن افراد مورد مطالعه شد (به نقل از آتشی و صادقی، ۱۳۹۸).

آتشی و رضایی (۱۳۹۴) نیز مشخصاً به بررسی پیش‌بینی موفقیت شغلی فرماندهان و افسران نیروی زمینی ارتش از طریق ویژگی‌های شخصیتی نئو پرداخته‌اند. یافته‌های ایشان موید اینست که علاوه بر همبستگی معنی‌دار بین پنج عامل بزرگ نئو (روان رنجورخویی، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، همسازی، و باوجدان بودن) و صفات شش‌گانه هر یک از عامل‌ها و موفقیت شغلی، پنج عامل و برخی از ابعاد این عامل‌ها به طور معنی‌داری موفقیت شغلی فرماندهان و افسران را پیش‌بینی می‌کردند. در این تحقیق مشخص شد که پیش‌بینی موفقیت شغلی فرماندهان و افسران را باید با توجه به شرایط ویژه محیط نظامی در نظر گرفت، و بدون توجه به آن نمی‌توان موفقیت شغلی افراد نظامی را تبیین کرد.

اما، برغم مطالعات نسبتاً گسترده در ارتباط با نقش متقابل محیط و مولفه‌های شخصیتی به طور عام و مطالعات خاص مشابه در محیط‌های نظامی، آنچه بوضوح قابل بیان و نتیجتاً مستلزم بررسی بیشتر بنا به خلا دانشی در این عرصه است، فقدان حتی یک مطالعه موردی در خصوص نحوه و فرآیند تکوین تدریجی کلیت شخصیت و

²⁹ Abujerad

همچنین مولفه ها و اجزای تشکیل دهنده آن در افراد و دانشجویان نظامی از رهگذر برخورداری از آموزشهای برنامه ریزی شده و هدفمند اعم از علمی و نظامی است. چنین خلا بزرگ دانشی و نظری تا حد زیادی ضرورت و کاربرد نظری و اجرایی انجام این مطالعه و مطالعات مشابه را توجیه و تبیین می کند.

روش تحقیق

جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی دانشجویان یکی از دانشگاههای وابسته به آجا در خلال سالهای ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ بوده است.

نمونه آماری

الف- حجم نمونه

به منظور تعیین و انتخاب حجم نمونه، مولفه تعداد سوالات پرسشنامه مورد استفاده از یک طرف و امکانسنجی اجرای مطالعه و گردآوری داده های متقن مد نظر بود. بر این اساس، روش نمونه گیری تصادفی هدفمند بود به اجرا در آمد بدین معنا به صورت هدفمند از دانشجویان ورودی سه سال متوالی ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به عنوان دانشجویان سال سوم، سال دوم و سال اول به صورت تصادفی به تعداد ۹۷، ۱۰۰، و ۱۰۳ به ترتیب انتخاب شدند. دانشجویان مذکور عمدتاً جزو دانشجویان تحت آموزش در کلاس درس شخص پژوهشگر بودند که این مهم امکان گردآوری داده های روا و پایاتر را تا حد زیادی ارتقا می بخشید. طی فرآیندی دانشجویان از منظر هدف پژوهش و همچنین ساختار و ماهیت پرسشنامه و نحوه پاسخ دهی توجیه شدند. به منظور ارتقای سطح روایی و پایایی داده ها، پرسشنامه در دو جلسه مجزا در اختیار دانشجویان هدف قرار داده شد. ضمناً، نمونه مورد تحقیق ضرورتی به درج مشخصات فردی نبودند. نهایتاً از مجموع پرسشنامه های جمع اوری شده، از هر گروه ورودی به تعداد به ترتیب ۶۵، ۶۵، و ۶۴ نفر برای سالهای ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به لحاظ پاسخهای کامل به تمامی گویه های پرسشنامه قابل بررسی تشخیص داده شدند.

روش تحقیق

روش تحقیق حاضر بنابه ماهیت مساله و سوالات تحقیق و همچنین ابزار مورد استفاده متناسب با هدف از یک طرف و ماهیت متغیرهای مورد مطالعه از نظر روش مطالعه توصیفی-اکتشافی اما از نظر طرح تحقیق جزو طرحهای کمی پس-وقوعی محسوب می شود.

ابزار پژوهش

بنا به عدم تعریف نوع و ماهیت متغیرها از قبل، ابزار اندازه گیری رون تکوین شخصیت دانشجویان هدف پرسشنامه شخصیتی NEO-RI-P متشکل از ۳۰۰ گویه در ۳۰ مولفه بود لیکن بنا به ابهامات در برخی از گویه ها که شاید معلول ترجمه یا بنا به بار فرهنگی و اجتماعی هر کدام بوده است، ۱۴ گویه از محاسبه نهایی حذف و مجموعاً پاسخ به ۲۸۶ گویه مورد بررسی آماری قرار گرفت.

پایایی و پایایی ابزار اندازه گیری

این پرسشنامه نسخه دیگری از پرسشنامه ای NEO-RI-P می باشد که از دانشجویان دانشگاه‌های تبریز و شیراز و دانشگاه‌های علوم پزشکی این دو شهر، هنجاریابی شده است (آتشی و صادقی، ۱۳۹۸).

تجزیه و تحلیل داده‌ها

بمنظور تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق حاضر از شاخص‌های آمار توصیفی نظیر میانگین، انحراف معیار، واریانس و نمودارها برای توصیف داده‌ها و از آمار استنباطی از نوع آزمون‌های آماری تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) برای سی مولفه به صورت جداگانه توام با آزمون تعقیب باری تک تک مولفه‌ها استفاده گردید.

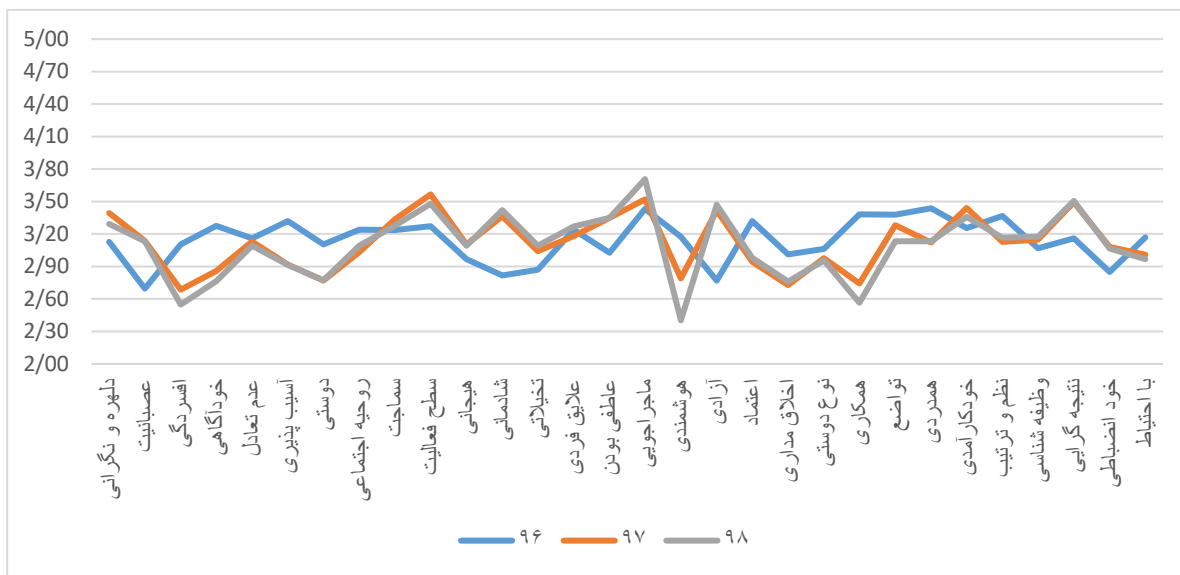
نتایج پژوهش

تجزیه و تحلیل نتایج

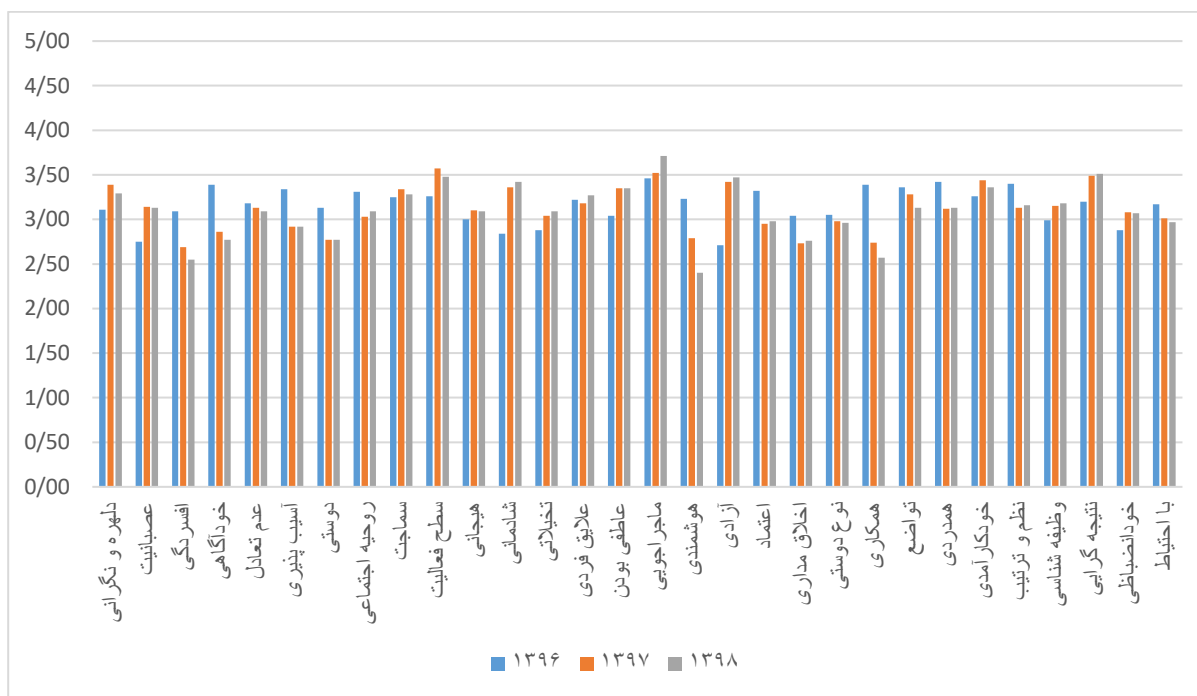
این مطالعه درصدد بررسی تکوین شخصیت دانشجویان یکی از دانشگاه‌های آجا در سه سال تحصیلی ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸، بر اساس الگوی ۳۰ مولفه NEO-RI-P است. ابزار جمع‌آوری داده‌های حاضر شامل ۲۸۶ سوال پنج گزینه‌ای است که ۳۰ مولفه رشد شخصیت را اندازه‌گیری می‌کنند. اگرچه پایایی و روایی این پرسشنامه قبلاً محاسبه و گزارش شده است، پایایی آن توسط شاخص آلفای کرونباخ محاسبه شد. ضریب پایایی پرسشنامه برابر ۰/۸۳۹ است (جدول ۱).

جدول ۱ ضریب پایایی آلفای کرونباخ	
آلفای کرونباخ تعداد سوال‌ها	
286	.839

شکل‌گیری جنبه‌های شخصیتی در سه سال ۱۳۹۶ الی ۱۳۹۸ روند منظمی را نشان نمی‌دهد (نمودار خطی ۱ و نمودار ستونی ۱). اختلاف معنادار بین رشد مولفه‌های شخصیتی در سه سال تحصیلی توسطه روش آماری تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) انجام شده است. گزارش روند تغییرات هر مولفه به صورت جداگانه ارائه می‌گردد.

نمودار خطی روند تکوین ۳۰ مولفه شخصیت در سه سال

نمودار ستونی روند تکوین ۳۰ مولفه شخصیت در سه سال

نتایج مربوط به مولفه های هدف

از میان سی مولفه مندرج در پرسشنامه مورد استفاده، این مطالعه معطوف و متمرکز بر فرایند تکوین هشت مولفه منفی بوده است که انتظار می رفت در طول مدت تحصیل در پرتو آموزش و سایر متغیرهای برنامه ای

دستخوش تغییرات مثبت و تکوینی شوند. جزییات و نتایج تجزیه و تحلیل آماری در پاسخ به سوالات و فرضیات مطرح به شرح زیر ارائه می شود:

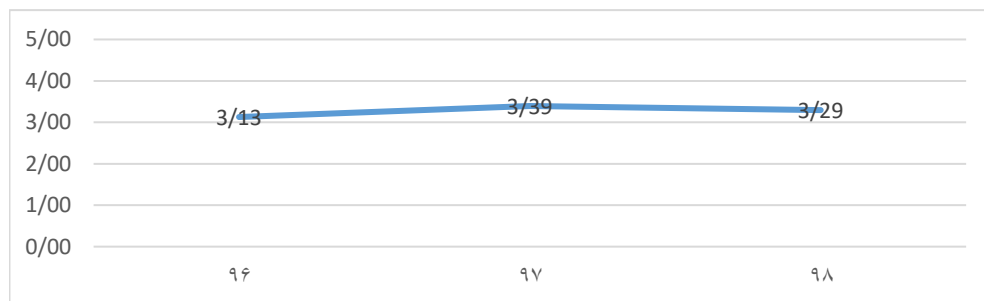
۱: دلهره و نگرانی

جدول ۱ میانگین مولفه دلهره و نگرانی دانشجویان در سه سال تحصیلی را نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که دانشجویان در سال ۹۶ کمترین میزان دلهره را نشان داده اند (۳/۱۲). میزان دلهره و نگرانی آن ها در سال ۹۷ به بیشترین میزان (۳/۳۹) رسیده و سرانجام در سال ۹۸ میانگین ۳/۲۹ را نشان می دهد. نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان دلهره و نگرانی در سه سال را نشان می دهد ($F = 4/26$, $P = 0/016$). نتایج آزمون تعقیبی نشان می دهد که میانگین دلهره و نگرانی در سال ۹۶ به صورت معناداری کمتر از سال ۹۷ است. بین میزان دلهره و نگرانی در سنوات دیگر اختلافی دیده نشده است. نمودار خطی ۲ روند تغییرات دلهره و نگرانی در سه سال تحصیلی را نشان می دهد.

جدول ۱ آمار توصیفی، تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی مولفه شخصیت "دلهره و نگرانی"

مولفه	سنوات تحصیل	میانگین	F	احتمال	آزمون تعقیبی شفه
					۹۸-۹۷ ۹۸-۹۶ ۹۷-۹۶
دلهره و نگرانی	96	3.128	4.26	.016	.27*
	97	3.394			.17
	98	3.294			.10

*اختلاف میانگین دو سال تحصیلی معنادار است

نمودار خطی ۲ روند تکوین مولفه دلهره و نگرانی در سه سال

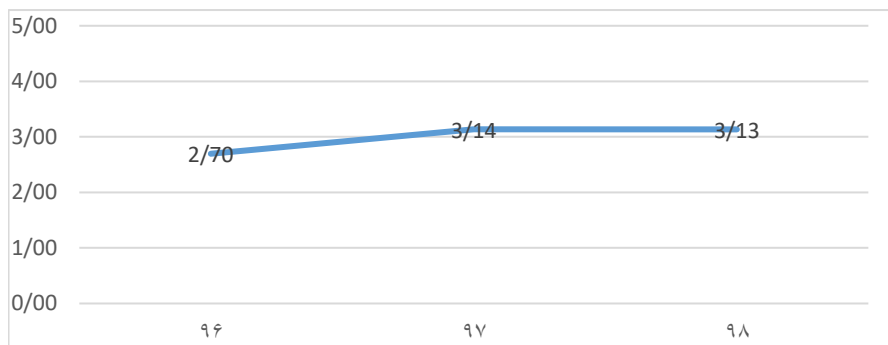
۲- عصبانیت

جدول ۲ میانگین مولفه عصبانیت دانشجویان در سه سال تحصیلی را نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که دانشجویان در سال ۹۶ کمترین میزان عصبانیت را نشان داده اند (۲/۶۹). میزان عصبانیت آن ها در سال ۹۷ به بیشترین میزان (۳/۱۳۶) رسیده و سرانجام در سال ۹۸ میانگین با اندکی کاهش به ۳/۱۳۳ رسید. نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان عصبانیت در سه سال را نشان می دهد ($F = 11/63$, $P = 0/000$). نتایج آزمون تعقیبی نشان می دهد که میانگین عصبانیت در سال ۹۶ به صورت معناداری کمتر از سال ۹۷ و ۹۸ است. بین میزان عصبانیت در سالهای ۹۷ و ۹۸ اختلافی دیده نشده است. نمودار خطی ۳ روند تغییرات عصبانیت در سه سال تحصیلی را نشان می دهد.

جدول ۲ آمار توصیفی، تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی مولفه شخصیت "عصبانیت"

مولفه	سنوآت تحصیل میانگین	F	احتمال	آزمون تعقیبی شفه		
				۹۷-۹۶	۹۸-۹۶	۹۸-۹۷
عصبانیت	96	2.696	11.63	.44*	.44*	.00
	97	3.136				
	98	3.133				

*اختلاف میانگین دو سال تحصیلی معنادار است

نمودار خطی ۳ روند تکوین مولفه عصبانیت در سه سال

۳- افسردگی

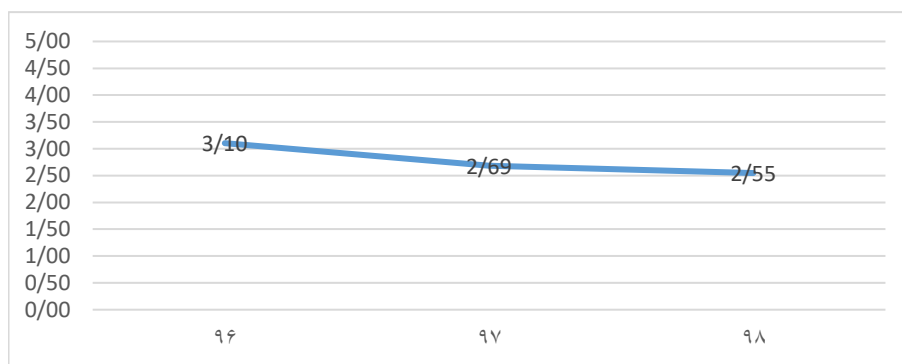
جدول ۳ میانگین مولفه افسردگی دانشجویان در سه سال تحصیلی را نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که دانشجویان در سال ۹۶ بیشترین میزان افسردگی را نشان داده اند (۳/۱۰). میزان افسردگی آن ها در سال ۹۷ کاهش یافته (۲/۶۸) و سرانجام در سال ۹۸ به کمترین میزان خود ۲/۵۴ رسیده است. نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان افسردگی در سه سال را نشان می دهد ($F = 12/58$, $P = 0/000$). نتایج آزمون تعقیبی نشان می دهد که میانگین افسردگی در سال ۹۶ به صورت معناداری بیشتر از سال ۹۷ و ۹۸ است. بین میزان

افسردگی در سالهای ۹۷ و ۹۸ اختلافی دیده نشده است. نمودار خطی ۴ روند تغییرات افسردگی در سه سال تحصیلی را نشان می دهد.

جدول ۳ آمار توصیفی، تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی مولفه شخصیت "افسردگی"

مولفه	سنوآت تحصیل	میانگین	F	احتمال	آزمون تعقیبی شفه		
					۹۷-۹۶	۹۸-۹۶	۹۸-۹۷
افسردگی	96	3.104	12.58	.000	.42*	.56*	.14
	97	2.686					
	98	2.547					

*اختلاف میانگین دو سال تحصیلی معنادار است

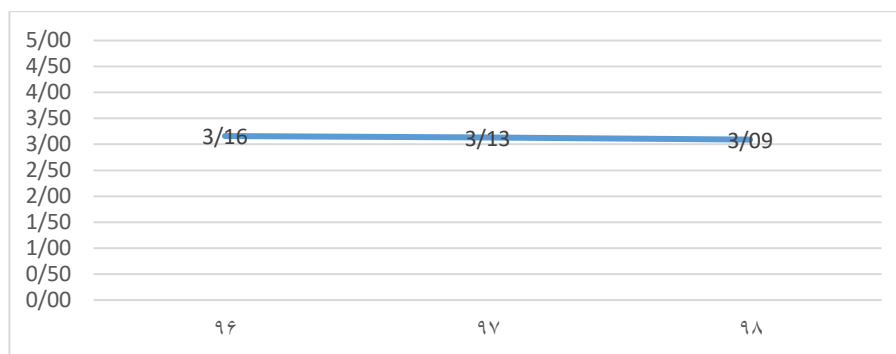
نمودار خطی ۴ روند تکوین مولفه افسردگی در سه سال

۴- عدم تعادل

جدول ۴ میانگین مولفه عدم تعادل دانشجویان در سه سال تحصیلی را نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که دانشجویان در سال ۹۶ بیشترین میزان عدم تعادل را نشان داده اند (۳/۱۶). میزان عدم تعادل آن ها در سال ۹۷ کاهش یافته (۲/۱۳) و سرانجام در سال ۹۸ به کمترین میزان خود ۳/۰۹ رسیده است. نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان عدم تعادل در سه سال دیده نمی شود ($F = 0.27$, $P = 0.77$). نمودار خطی ۵ روند تغییرات عدم تعادل در سه سال تحصیلی را نشان می دهد.

جدول ۴ آمار توصیفی، تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی مولفه شخصیت "عدم تعادل"

مولفه	سنوآت تحصیل	میانگین	F	احتمال	آزمون تعقیبی شفه		
					۹۷-۹۶	۹۸-۹۶	۹۸-۹۷
عدم تعادل	96	3.160	0.27	0.77	.03	.07	.04
	97	3.131					
	98	3.091					

نمودار خطی ۵ روند تکوین مولفه عدم تعادل در سه سال

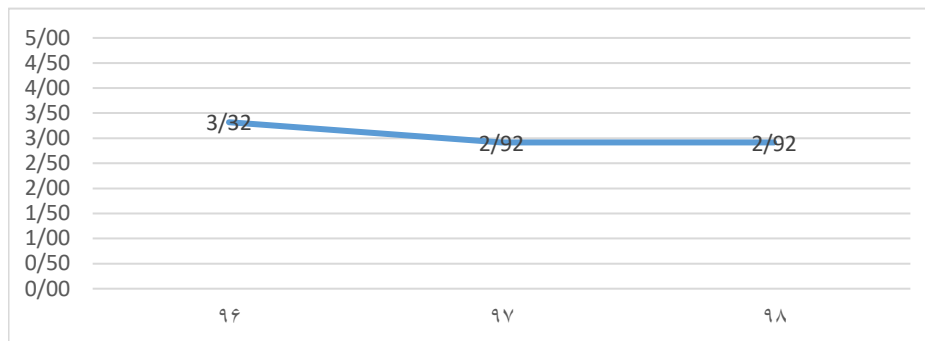
۵- آسیب پذیری

جدول ۵ میانگین مولفه آسیب پذیری دانشجویان در سه سال تحصیلی را نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که دانشجویان در سال ۹۶ بیشترین میزان آسیب پذیری را نشان داده اند (۳/۳۱۹). میزان آسیب پذیری آن ها در سال ۹۷ کاهش یافته (۲/۹۱۷) و سرانجام در سال ۹۸ به کمترین میزان خود ۲/۹۱۶ رسیده است. نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان آسیب پذیری در سه سال را نشان می دهد ($F = 9.83$, $P = 0.000$). نتایج آزمون تعقیبی نشان می دهد که میانگین خودآگاهی در سال ۹۶ به صورت معناداری بیشتر از سال ۹۷ و ۹۸ است. بین میزان خودآگاهی در سالهای ۹۷ و ۹۸ اختلافی دیده نشده است. نمودار خطی ۶ روند تغییرات آسیب پذیری در سه سال تحصیلی را نشان می دهد.

جدول ۵ آمار توصیفی، تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی مولفه شخصیت "آسیب پذیری"

مولفه	سنوآت تحصیل	میانگین	F	احتمال	آزمون تعقیبی شفه		
					۹۷-۹۶	۹۸-۹۶	۹۸-۹۷
آسیب پذیری	96	3.319	9.83	0.000	.40*	.40*	.00
	97	2.917					
	98	2.916					

※ اختلاف میانگین دو سال تحصیلی معنادار است

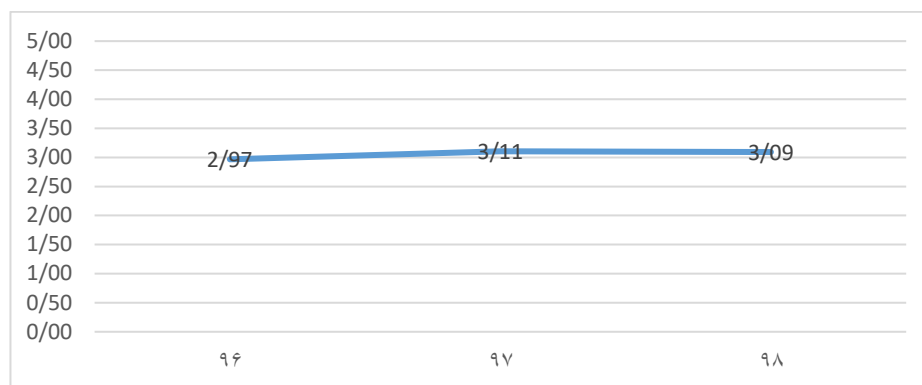
نمودار خطی ۶ روند تکوین مولفه آسیب پذیری در سه سال

۶- هیجانی

جدول ۶ میانگین مولفه هیجانی دانشجویان در سه سال تحصیلی را نشان می دهد. میانگین هیجانی دانشجویان در سالهای ۹۶، ۹۷ و ۹۸ به ترتیب ۲/۹۶، ۳/۱۲ و ۳/۰۹ بوده است. نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان هیجانی در سه سال را نشان نمی دهد ($F = ۰/۸۹$ ، $P = ۰/۴۱۰$). نمودار خطی ۷ روند تغییرات هیجانی در سه سال تحصیلی را نشان می دهد.

جدول ۶ آمار توصیفی، تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی مولفه شخصیت "هیجانی"

مؤلفه	سنوات تحصیل	میانگین	F	احتمال	آزمون تعقیبی شفه
۹۶	۹۶-۹۷	۹۶-۹۷	۹۶-۹۷	۹۶-۹۷	۹۶-۹۷
۹۷	۹۷-۹۸	۹۷-۹۸	۹۷-۹۸	۹۷-۹۸	۹۷-۹۸
۹۸	۹۸-۹۹	۹۸-۹۹	۹۸-۹۹	۹۸-۹۹	۹۸-۹۹
۹۶	۹۶-۹۷	۹۶-۹۷	۹۶-۹۷	۹۶-۹۷	۹۶-۹۷
۹۷	۹۷-۹۸	۹۷-۹۸	۹۷-۹۸	۹۷-۹۸	۹۷-۹۸
۹۸	۹۸-۹۹	۹۸-۹۹	۹۸-۹۹	۹۸-۹۹	۹۸-۹۹

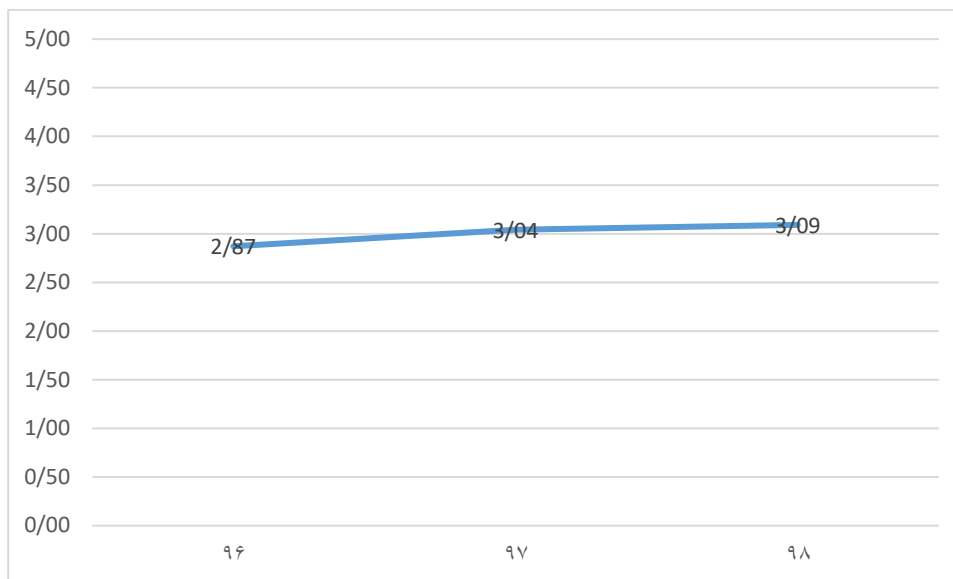
نمودار خطی ۷ روند تکوین مولفه هیجانی بودن در سه سال

۷- تخیلاتی

جدول ۷ میانگین مولفه تخیلاتی دانشجویان در سه سال تحصیلی را نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که میانگین تخیلاتی دانشجویان روند رو به رشدی از سال ۹۶ (۲/۸۷)، تا ۹۷ (۳/۰۴) و ۹۸ (۳/۰۹) داشته است، اگرچه نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان تخیلاتی در سه سال را نشان نمی دهد ($F = ۲/۰۷$ ، $P = ۰/۱۳۰$). نمودار خطی ۸ روند تغییرات تخیلاتی در سه سال تحصیلی را نشان می دهد.

جدول ۷ آمار توصیفی، تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی مولفه شخصیت "تخیلاتی"

آزمون تعقیبی شفه			
مؤلفه	سنوآت تحصیل	میانگین F	احتمال
تخیلاتی	۹۶-۹۷	۲.۸۷	۰.۱۳۰
	۹۷-۹۸	۳.۰۴	۰.۱۳۰
	۹۸-۹۹	۳.۰۹	۰.۱۳۰

نمودار خطی ۸ روند تکوین مولفه تخیلاتی در سه سال

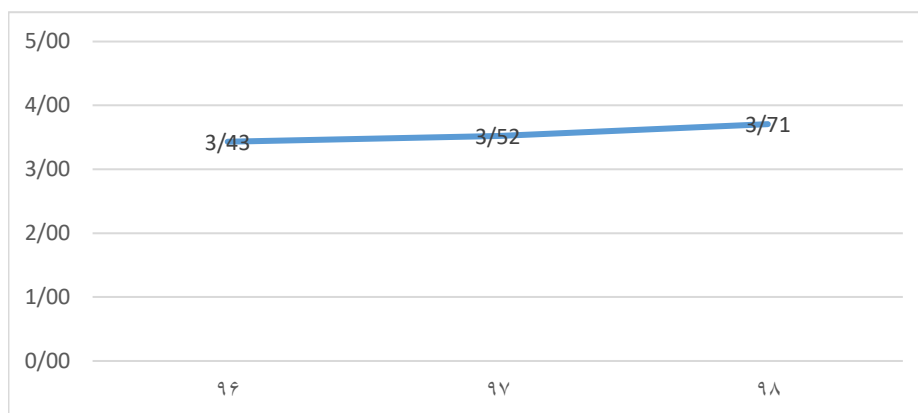
۸- ماجراجویی

جدول ۸ میانگین مولفه ماجراجویی دانشجویان در سه سال تحصیلی را نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که میانگین ماجراجویی دانشجویان در سالهای ۹۶ الی ۹۸ روند روبه رشدی داشته است. میانگین ماجراجویی به ترتیب ۳/۴۳، ۳/۵۲ و ۳/۷۰ بوده است. نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان ماجراجویی در سه سال را نشان می دهد ($P = 0.020$ ، $F = 4.22$). نتایج آزمون تعقیبی نشان می دهد که میانگین ماجراجویی در سال ۹۶ به صورت معناداری کمتر از سال ۹۸ است. بین میزان ماجراجویی در سالهای ۹۶ و ۹۷، و سالهای ۹۷ و ۹۸ اختلافی دیده نشده است. نمودار خطی ۹ روند تغییرات ماجراجویی در سه سال تحصیلی را نشان می دهد.

جدول ۸ آمار توصیفی، تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی مولفه شخصیت "ماجراجویی"

مولفه	سنوات تحصیل	میانگین	F	احتمال	آزمون تعقیبی شفه
ماجراجویی	96	3.432	4.22	0.020	۹۶-۹۷ ۰.۰۹
	97	3.522			۹۶-۹۸ ۰.۲۷*
	98	3.707			۹۷-۹۸ ۰.۱۸

※ اختلاف میانگین دو سال تحصیلی معنادار است

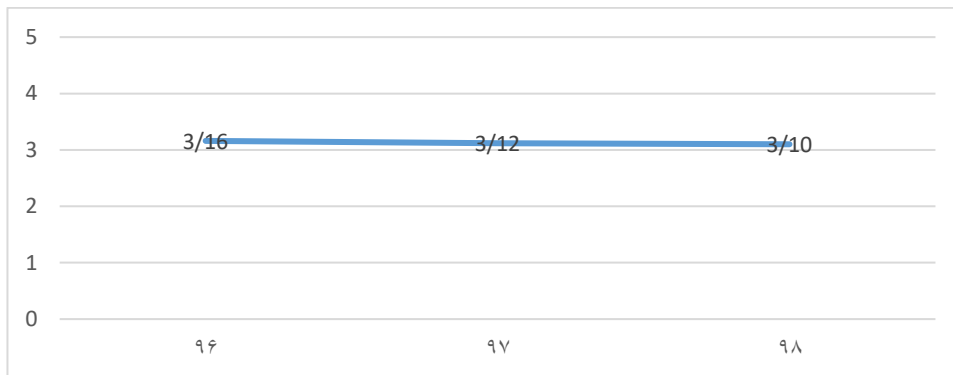
نمودار خطی ۹ روند تکوین مولفه ماجراجویی در سه سال

نظر اجمالی بر وضعیت تکوین کلیت مولفه های سی گانه

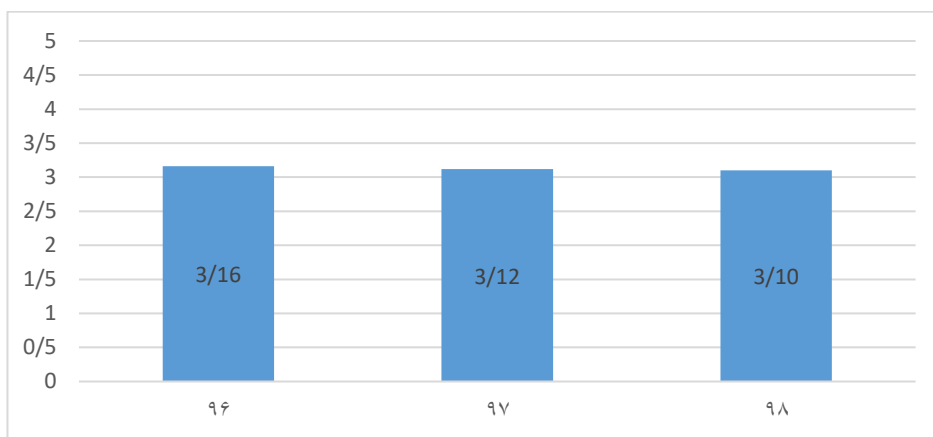
جدول ۹ میانگین رشد شخصیت در سه سال تحصیلی را نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که میانگین کل رشد شخصیت دانشجویان در سال ۹۶ (۳/۱۶) بیشتر از سالهای ۹۷ (۳/۱۲) و ۹۸ (۳/۱۰) بوده است. اگرچه نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان با احتیاط در سه سال را نشان می دهد ($F = 1/10$ ، $P = 0/335$)، نتایج آزمون تعقیبی شفه اختلافی بین هیچ یک از سال ها نشان نمی دهد. نتایج نمودار خطی ۱۰ روند تغییرات رشد شخصیت در سه سال تحصیلی را نشان می دهد.

جدول ۹ آمار توصیفی، تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی کل مولفه های شخصیت

مولفه سنوات تحصیل	میانگین F	احتمال	آزمون تعقیبی شفه
۹۶-۹۷	3.16	0.335	0.039
۹۷-۹۸	3.12	0.060	0.021
۹۸-۹۹	3.10		

نمودار خطی ۱۰ روند تکوین مجموع مولفه های شخصیت در طول سه سال تحصیلی مورد مطالعه

نمودارستونی ۱۰ روند تکوین مجموع مولفه های شخصیت در طول سه سال تحصیلی مورد مطالعه

نتیجه گیری و پیشنهادات

نتیجه گیری

نتایج این پژوهش از دو منظر شایان توجه است: ۱) روند مقایسه ای تکوین شخصیت از منظر تک تک سی مولفه بین سالهای دوران تحصیل و به نوعی کلیت شخصیت دانشجویان هدف و ۲) بویژه روند مقایسه ای شکل گیری، تغییر و تطور مولفه های هشت گانه منفی که فرض و انتظار براین بود که در محیط دانشگاهی هدف در پرتو آموزشهای برنامه ای جهت گیری و روند تصاعدی مثبت داشته باشند. نتایج مرتبط به هردو جنبه به طرح زیر قابل بررسی است:

روند مقایسه ای مولفه های منفی:

۱. **دلهره و نگرانی:** دانشجویان در سال ۹۶ کمترین میزان دلهره را نشان داده اند و نتایج آزمون تعقیبی نشان می دهد که میانگین دلهره و نگرانی در سال ۹۶ به صورت معناداری کمتر از سال ۹۷ است، اما بین میزان دلهره و نگرانی در سنوات دیگر اختلافی دیده نشده است.

۲. **عصبانیت:** دانشجویان در سال ۹۶ کمترین میزان عصبانیت را نشان داده اند و نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان عصبانیت در سه سال را نشان می دهد. ضمناً، نتایج آزمون تعقیبی نشان می دهد که میانگین عصبانیت در سال ۹۶ به صورت معناداری کمتر از سال ۹۷ و ۹۸ است. بین میزان عصبانیت در سالهای ۹۷ و ۹۸ اختلافی دیده نشده است.
۳. **افسردگی:** دانشجویان در سال ۹۶ بیشترین میزان افسردگی را نشان داده اند و نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان افسردگی در سه سال را نشان می دهد. ضمناً، نتایج آزمون تعقیبی نشان می دهد که میانگین افسردگی در سال ۹۶ به صورت معناداری بیشتر از سال ۹۷ و ۹۸ است. بین میزان افسردگی در سالهای ۹۷ و ۹۸ اختلافی دیده نشده است.
۴. **عدم تعادل:** دانشجویان در سال ۹۶ بیشترین میزان عدم تعادل را نشان داده اند. اما بر اساس نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان عدم تعادل در سه سال دیده نمی شود.
۵. **آسیب پذیری:** دانشجویان در سال ۹۶ بیشترین میزان آسیب پذیری را نشان داده اند و نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان آسیب پذیری در سه سال را نشان می دهد. ضمناً، نتایج آزمون تعقیبی نشان می دهد که میانگین خودآگاهی در سال ۹۶ به صورت معناداری بیشتر از سال ۹۷ و ۹۸ است، اما بین میزان خودآگاهی در سالهای ۹۷ و ۹۸ اختلافی دیده نشده است.
۶. **هیجانی:** میانگین هیجانی دانشجویان در سالهای ۹۶، ۹۷ و ۹۸ و به تبع آن نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان هیجانی در سه سال را نشان نمی دهد.
۷. **تخیلاتی:** میانگین تخیلاتی دانشجویان روند رو به رشدی از سال ۹۶ به سال ۰۷ و سپس به ۹۸ داشته است، اگرچه نتایج تحلیل واریانس اختلاف معناداری بین میزان تخیلاتی در سه سال را نشان نمی دهد.
۸. **ماجراجویی:** میانگین ماجراجویی دانشجویان در سالهای ۹۶ الی ۹۸ روند روبه رشد معناداری داشته است. البته، وفق نتایج آزمون تعقیبی میانگین ماجراجویی در سال ۹۶ به صورت معناداری کمتر از سال ۹۸ است، اما بین میزان ماجراجویی در سالهای ۹۶ و ۹۷، و سالهای ۹۷ و ۹۸ اختلافی دیده نشده است.

جدول ۱۰: روند و نمایش برخی از مولفه های منفی

مولفه	روند کلی تکوین	وضعیت بین سنوات	معناداری آزمون تعقیبی اختلاف
دلهره و نگرانی	خطی - انحنایی	معنادار	۹۶-۹۷
عصبانیت	کاهشی	معنادار	۹۶ با بقیه

افسردگی	کاهشی	معنادار	۹۶ با سایر
عدم تعادل	کاهشی	*	۹۶ با سایر
آسیب پذیری	کاهشی	معنادار	۹۶ با سایر
هیجانی	افزایشی-کاهشی	*	=
تخیلاتی	افزایشی	*	=
ماجراجویی	افزایشی	معنادار	۹۶-۹۸ ۹۷-۹۸

الگوی تکوین کلیت شخصیت

مجموعاً، نتایج نشان می دهد که میانگین کل رشد شخصیت دانشجویان بر اساس سی مولفه مورد بحث و سنجش روند قابل انتظاری را ندارد چرا که در اغلب مولفه های منفی که انتظار گرایش به روند تکوینی بود، متاسفانه نه تنها سکون بلکه نوعی صعود دیده می شود و در اغلب مولفه های مثبت که انتظار تکوین بود، نتایج قابل انتظار دیده نمی شود. بنابراین، می توان ادعا کرد که روند تغییرات رشد شخصیت در سه سال تحصیلی به عنوان یک الگو و روند منظمی ارزیابی نمی شود.

مزید بر نوسانی بودن مجموع روند در سی مولفه مورد بررسی (نمودار های خطی و ستونی ۱، جدول و نمودار ستونی ۱۰) که موید فقدان روند تکوینی مورد انتظار می باشد، وضعیت خاص مولفه های منفی نیز نشانگر اینست صرفاً در چهار مولفه عصبانیت، افسردگی، عدم تعادل و آسیب پذیری روند نسبتاً به لحاظ کاهشی بودن، مثبت و قابل انتظار ارزیابی می شود اما مولفه دلهره و نگرانی روند خطی و سکون، مولفه های تخیلاتی بودن و ماجراجویی نیز بر خلاف انتظار روند افزایشی، و مولفه هیجانی بودن نیز فاقد روند تکوینی خاصی بوده است.

بنابراین، می توان ادعا کرد که روند تکوین کلیت شخصیت دانشجویان دانشگاه مورد نظر از الگوی خاص مورد انتظار پیروی نمی کند. ضمناً، تفاوت معنا دار قابل انتظاری در تکوین مولفه های منفی مورد مطالعه شخصیت دانشجویان در طول سه سوال مورد مطالعه وجود ندارد. و همانطوریکه بیان شد، روند تکوین شخصیت دانشجویان در اغلب مولفه های منفی مورد مطالعه به صورت مقایسه ای در طول سه سوال مورد مطالعه رضایت بخش نمی باشد، چرا که یا غالباً کاملاً عکس روند تکوینی مورد انتظار می باشند، یا یا و وضعیت ثبات و خطی دارند و یا نهایتاً فاقد روند مثبت هستند.

پیشنهادهای محدودیتها

بنا به حجیم بودن تعداد گویه های پرسشنامه، استقبال، رغبت، میزان، صداقت و تداوم همکاری پاسخ دهندگان معمولاً پایین است که بر روایی داده ها اثر می گذارد. مضافاً، قدرت تعمیم پذیری یافته ها بنا به همگون انگاری دانشجویان سنوات مختلف باید محتاطانه نگریسته شود. با عنایت به تعداد گویه های پرسشنامه، حجم جامعه

آماري باید متناسبتر باشد. تکرار مطالعه به صورت طولی در سه سال مختلف با یک جامعه آماری واحد توصیه می شود.

علاوه بر این، انجام مطالعه کیفی-کمی توأمان در راستای اعتبارسنجی و هم جامعیت داده ها در بررسی پدیده ای چون "تکوین شخصیت" قویا پیشنهاد می شود. مهمتر اینکه، تهیه و اعتبارسنجی پرسشنامه خاصی در خصوص شخصیت نظامی دانشجویان دانشگاههای افسری نیروهای مسلح ایران به لحاظ نیل به داده های متقنتر متناسب با مولفه های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، و سازمان ضروری می نماید.

منابع و ماخذ

- آتشی، سید حسین و رضایی، علی (۱۳۹۴). پیش‌بینی موفقیت شغلی فرماندهان و افسران نزاجا از طریق ویژگی‌های شخصیتی نئو. طرح تحقیقاتی، دانشگاه افسری امام علی (ع).
- آتشی، سید حسین و صادقی، وحید (۱۳۹۸) پیش‌بینی موفقیت شغلی دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (علیه‌السلام) از روی صفات شخصیتی بر اساس مدل نئو (NEO): دانشگاه امام علی (ع).
- بهرامی، محسن. (۱۳۸۵). بررسی و مقایسه مؤلفه‌های شخصیتی در فرماندهان صف یگان‌های دانشجویی دانشگاه علوم انتظامی. فصلنامه دانش انتظامی، شماره ۱، صص. ۱۳۶-۱۱۸.
- پور رشیدی، رستم و جلالی جواران، مرتضی (۱۳۸۹). شکل‌گیری شخصیت از دیدگاه روانشناسی و قران و سنت. کار افرینان امیر کبیر، ۶۴.
- جعفری، محمد تقی وجدان. (۱۳۸۲). تهران: مؤسسه نشر آثار علامه جعفری.
- حسینعلی مهرابی، غلامرضا میرزایی، علی فتحی آشتیانی، رضا کرمی نیا (۱۳۹۴). نقش ویژگیهای شخصیتی در سبک زندگی نیروهای مسلح. فصلنامه روانشناسی نظامی دوره ۶، شماره ۱۲، بهار ۱۳۹۴، صص. ۲۹-۳۸.
- خادم الحسینی، احمد (۱۳۸۸) سنجش کیفیت ذهنی زندگی در نواحی شهری، جغرافیا و مطالعات محیطی، ش ۳، صص ۴۵-۶۰.
- رابینز، استیون پی. مبانی زفتر سازمانی () ترجمه اعرابی، سید محمد و پارسایان، علی (۱۳۹۲). دفتر پژوهشهای فرهنگی
- سرگلزایی، مهراله. (۱۳۹۴). بررسی مبانی نظریه صفات درباره ماهیت و رشد شخصیت انسان، کنفرانس ملی آینده پژوهی علوم انسانی و توسعه.
- شریفی، رضا؛ (۱۳۸۹) بررسی عوامل پیش‌بینی کننده همدلی - نودوستی در جوانان و آزمون میزان گرایش آنها به نیکوکاری به منظور دستیابی به مدل معرف شخصیت مثبت اجتماعی (نودوست) پایان نامه دکترای روانشناسی - دانشگاه علامه طباطبایی

شولتز، دوان و شولتز. سیدنی الن. (۱۳۹۲). نظریه های شخصیت. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: نشر ویرایش.

صرافت، شیدا و نصر، طاهره (۱۳۹۶) تأثیر چگونگی طراحی محیط زندگی در روحيات و روند شکل گیری شخصیت افراد. کنفرانس بین المللی عمران، معماری و شهرسازی ایران معاصر ایران-تهران، مرداد ماه ۱۳۹۶.

فتحی آشتیانی، علی (۱۳۷۸). ویژگی های شخصیتی فرماندهان نظامی از دیدگاه قرآن. همایش مسایل روانشناختی در نیروهای نظامی.

فیست، جس.، فیست، گریگوری جی.، و رابرتس، آن (۲۰۱۳). نظریه های شخصیت. ویراست هشتم. ترجمه یحیی سیدمحمدی (۱۳۹۵). تهران: روان.

کریمی، یوسف (۱۳۹۲). روانشناسی شخصیت. تهران: ویرایش.

لارسن، رندی جی، و باس، دیوید ام. (۲۰۰۹). روانشناسی شخصیت: حوزه های دانش درباره ماهیت انسان. ترجمه فرهاد جمهری، بهمن نجاریان.

مظاهری نژاد فرد، گلناز؛ باقریان، فاطمه؛ ملحق، الناز (۱۳۹۹) رویکرد صفات در تحول شخصیت: مطالعه مروری، رویش روان شناسی، سال ۸، شماره ۱۱، شماره پیاپی ۴۴.

ملکی، بهنام؛ صانعی، سعید؛ برهانی، حسین و قوامی، اکبر. (۱۳۹۰). تأثیر دوره آموزش نظامی بر ویژگی های شخصیتی دانشجویان نظامی. مجله طب نظامی، شماره ۴، صص. ۲۰۰-۱۵۹.

هامایاک آوادیس یانس، محسن دهقانی، فرید براتی سده، داود عرب قهستانی و محبوبه خواجه رسولی (۱۳۹۷). تهران: رشد.

Attwater, L.E. & Yammarino, F.J. (1993). Personal attributes as predictors of superiors, and subordinates perceptions of military academy leadership. *Human Relations*, 46, pp. 645-668.

Cattell, Raymond B. (1985). *Human motivation and the dynamic calculus*. New York: Praeger.

Daneshfard K, Zakeri M. Relationship between general obligator's training periods and development of personality tasks. *J Mil Med*. 2011; 13(3), pp.159-62. [Persian]

Feist, Jess. (1994). *Theories of personality*. Brown & Benchmark. <https://books.google.com/books?id=Wv5d6uzbAs8C>

Goldberg, L.R. (1981). *Language and individual differences: the search for universals in personality lexicons*. In L Wheeler (ED.). *Review of personality and social psychology* (vol. 2). Beverly Hills, CA: Sage.

Hudson, N. W., Roberts, B. W., & Lodi-Smith, J. (2012). Personality trait development and social investment in work. *Journal of Research in Personality*, 46, pp. 334–344.

Jackson, J. J., Thoemmes, F., Jonkmann, K., Lüdtke, O. M., & Trautwein, U. (2012). Military training and personality trait development: Does the military make the man or does the man make the military? *Psychological Sciences*, 23(3), pp. 270–277.

John, O. P., Hampson, S. E., & Goldberg, L. R. (1991). The basic level in personality-trait hierarchies: studies of trait use and accessibility in different contexts. *Journal of personality and social psychology*, 60(3), 348.

McAdams, D. P. (1995). What do we know when we know a person? *Journal of personality*, 63(3), pp. 365-693.

Plasker, E (2007). *The 100-Year lifestyle*. Adams Media, an F. Publications company. U.S.A.

*** این مطالعه برگرفته از طرح پژوهشی تحت عنوان "....." است که به سفارش و حمایت مالی دانشگاه امام علی (ع) در سال ۱۳۹۹ به سرانجام رسید. بخش اول این مطالعه در مقاله جداگانه ای تحت عنوان "....." در شماره "نشریه مدیریت نظامی به چاپ رسیده است و بخش دوم با تاکید بر مولفه های منفی در این مقاله به عرض خوانندگان عزیز می رسد، قدر مسلم، بنا به منشا واحد، ناگزیر اشتراکات و همانندی های زیادی در بخشهای مختلف بین دو مقاله وجود دارد، اما وجه تمایز بارز این دو درمولفه های مورد هدف و به تبع آن نتایج، کاربردها و پیشنهادات است.

Trend of Personality Development among the Cadets of Imam Ali University: Focus on the Negative Sub-traits

Abstract

As one of the most fundamental traits of human's nature, the phenomena of personality has always been addressed by various schools of thoughts and even religions on human knowledge. In the meantime, the relationship between man and his environment or, in other words, his life and work context seems amenable to research in line with personality changes or developments. In line with this trend, military organizations, given their specific requirements, are assumed to be both effective in an individual's personality development and they also aim at purposeful as well as an organization-oriented personality development that its realization requires massive investments and extensive expenditures. However, assurance of the achievement of such purpose, and the productivity of such efforts and investments with regard to personality developments have not been much the subject of integrated investigations. So, this study attempted to survey the trend of personality development among the cadets of Imam Ali University of the Islamic Republic of Iran's Army in the course of their education. To do so, totally 194 cadets including, respectively, 65, 65, and 64 who were selected randomly from amongst those who were admitted for 2017, 2018, and 2019 academic years, attempted NEO-RI-P personality questionnaire with 30 items. However, this paper is devoted to the report of the 20 sub-traits carrying negative connotation that every organization tries to develop them positively or at least to slow their negative growth and then to make its members pure from them. In a bid to analyses the collected data, both descriptive and inferential statistical analyses like MANOVA as to the questionnaire items and separate individual post hoc analyses were run. The findings revealed a decreasing trend among the sub-traits like anger, depression, instability, and susceptibility, but a fluctuating trend of emotionality, and ultimately an increasing status of imaginativeness and adventurousness. These findings may originate reconsiderations in educational curriculum, though the limitations like the composition of the participants and the data collection instrument should not be ignored.

Key Words: Military Personality; Negative Traits; Imam Ali University